

Vývojové tendencie zahraničného obchodu Slovenskej republiky so Spojenými arabskými emirátmi¹

Ivana Kravčáková Vozárová²

Developmental tendencies of foreign trade of the Slovak Republic with the United Arab Emirates

Abstract

Near East markets, the United Arab Emirates including, are not completely unknown to our entrepreneurs. These markets have enormous potential and in the near future could be for foreign trade of Slovakia even more attractive option mainly due to the saturated markets of Western Europe, as well as sluggish demand. Export of the Slovak Republic to the United Arab Emirates has for number of years far exceeded import. Looking at the trade balance of foreign trade, Slovakia has achieved steadily positive results in foreign trade cooperation with the United Arab Emirates. The United Arab Emirates is considered to be the most important re-export center for the Near and Middle East countries, and this situation along with the existence of successfully evolving duty-free zones enables Slovak exports to be supported not only in the United Arab Emirates itself but also throughout the region. The aim of this paper is to evaluate the developmental trends of the foreign trade of the Slovak Republic with the United Arab Emirates in the context of time development as well as commodity structure of foreign trade.

Key words

foreign trade, commodity structure, Slovak Republic, United Arab Emirates

JEL Classification: F14; F53

Received: 19.6.2018 Accepted: 23.10.2018

Úvod

Ako veľmi zaujímavý a perspektívny región bol do úzkej spolupráce jednotlivých orgánov EÚ zahrnutý aj región Blízkeho východu. Blízky východ je veľmi dôležitým zdrojom nerastných surovín, a preto bol a je v centre záujmu svetových veľmocí. EÚ je priamo alebo nepriamo zapojená do procesov medzinárodnej ekonomickej a politickej integrácie. Štáty EÚ vrátane Slovenskej republiky by sa preto mali snažiť v rámci ekonomickej a obchodnej spolupráce rozvrhnúť svoje aktivity do najperspektívnejších svetových teritórií (Fogaš, 2013). Podľa Hamdana (2016) zohráva zahraničný obchod dôležitú úlohu v ekonomickom raste tak rozvinutých, ako aj rozvojových krajín, pričom ekonomický rast je považovaný za jeden z najdôležitejších determinantov hospodárskeho

¹ Príspevok bol spracovaný v rámci projektu VEGA 1/0139/16 s názvom „The analysis of the determinants and factors affecting the efficiency and competitiveness of entities working the soil in Slovakia“ a v rámci projektu KEGA 035PU-4/2016 s názvom Microeconomics for managers – innovation of the structure, content and methods of teaching the subject“.

² Ing. Ivana Kravčáková Vozárová, PhD., Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta manažmentu, Katedra ekonomickej a ekonomiky, Konštantínova 16, 080 01 Prešov, E-mail: vozarova.ivana@gmail.com

blahobytu. Zahraničnoobchodná výmena predstavuje významný zdroj zahraničných príjmov, ktoré jednak zmierňujú tlak na platobnú bilanciu, ale tiež vytvárajú pracovné príležitosti.

Krajiny GCC sa vyznačujú kultúrnou, geografickou, ako aj hospodárskou podobnosťou. Patria k najväčším výrobcam a vývozcom ropy a zemného plynu na svete. Práve vďaka prebytku a značným investíciám generovaným v tejto lokalite zažíva tento región nepretržitý rast a rozvoj. Bohatstvo týchto krajín však spočíva na výkonnosti jedného sektora. Vzhľadom na nedostatočnú diverzifikáciu ich ekonomík sú tieto krajiny vo veľkej miere závislé od zahraničného obchodu (Kazzi, 2014).

V rámci krajín skupiny GCC sú za centrum medzinárodného obchodu v oblasti Perzského zálivu so silným medzinárodným obchodným statusom a obrovským štátnym investičným fondom považované Spojené arabské emiráty (SAE). Vyššie ceny ropy, zvýšené vládne výdavky a výrazné oživenie cestovného ruchu, dopravy a obchodu prispeli k rozvoju ich hospodárstva. Politický zmätok na Blízkom východe a v severnej Afrike negatívne neovplyvnil ich hospodársky rast, keďže krajina je stále považovaná za jednu z najbezpečnejších krajín v tejto oblasti tak pre cestovný ruch, ako aj investície (Shayah, 2015a). Spojené arabské emiráty sú federáciou siedmich emirátov ako Abu Dhabi, Ajman, Dubaj, Fujairah, Ras Al-Khaimah, Sharjah a Umm al-Qaiwain. Medzi najvyspelejšie patria Abu Dhabi s 90 % podielom zásob ropy a Dubaj, ktorý je považovaný za centrum financií, obchodu, dopravy a cestovného ruchu. Krajina je považovaná za centrálny obchodný uzol krajín Perzského zálivu, Iránu, južnej Ázie a východnej Afriky. Spojené arabské emiráty majú stabilné hospodárstvo s moderným politickým systémom. Úspešné úsilie o hospodársku diverzifikáciu rozšírilo rozsah príležitostí vo všetkých odvetviach a zóny voľného obchodu, ktoré ponúkajú zahraničné vlastníctvo 100 %, a nulové dane priťahujú čoraz viac zahraničných investorov.

Podľa Schillira (2013) je diverzifikácia pre SAE veľmi dôležitá, najmä z pohľadu podpory hospodárskeho rozvoja, či vytvárania pracovných príležitostí. Zvýšená hospodárska diverzifikácia môže zlepšiť výkonnosť, minimalizovať volatilitu a uprednostňovať cestu trvalo udržateľného rozvoja. Celková volatilita a jej následné vedľajšie účinky môžu byť zmiernené efektívnym rozvojom a diverzifikáciou výroby s vysokou pridanou hodnotou, ako aj zvýšením vývozu služieb a tovarov vysokej kvality. Podnikanie je kľúčovým prostriedkom, ktorým môžu jednotlivé hospodárske subjekty v spoločnosti priniesť trvalo udržateľný rast. Štúdia Hamdana (2019) potvrdzuje dynamický vzťah medzi podnikaním a diverzifikáciou ekonomiky SAE. Podnikanie zvyšuje rast sektorov na HDP, ktoré priamo prispievajú k diverzifikácii, keďže hospodársky rast prostredníctvom podnikania urýchľuje mieru diverzifikácie.

Hashimi (2018) tvrdí, že kľúčovou oblasťou rastu, ktorý zohrával a stále zohráva veľkú úlohu v úspechu hospodárskej diverzifikácie krajiny je cestovný ruch. Ide o nárast počtu hotelov, ako aj počtu návštevníkov prioritne v emirátoch Dubaj a Abu Dhabi, pričom tento trend ostatné emiráty nasledujú. Dve svetové letecké spoločnosti Etihad a Emirates neustále zdokonaľujú leteckú infraštruktúru. Zohrávajú dôležitú úlohu v rozvoji cestovného ruchu krajiny a sú kľúčovými prispievateľmi k rastu HDP. Zvýšenie produktivity je podľa tejto štúdie možno vidieť aj v sektore poľnohospodárstva. Avšak s obmedzenou ornou pôdou a vodnými zdrojmi predstavuje poľnohospodárstvo stále jednu z najväčších výziev Spojených arabských emirátov.

Podľa Antkiewicz a Momani (2009) sú zahrnuté kľúčové potreby EÚ v investičných rokovaníach s krajinami GCC, najmä uvoľnenie silného obmedzenia zahraničného vlastníctva, ktorým čelia medzinárodní investori v mnohých sektoroch. Uvoľnenie v tomto vývoji v prospech úplného zahraničného vlastníctva priniesli až zóny voľného obchodu (najmä v Spojených arabských emirátoch). Navyše, napriek takémuto uvoľneniu krajiny GCC stále stanovujú kapitálové limity na zahraničné investície, zahraničné vlastníctvo obmedzujú len na menšinové podiely a väčšina z nich vyžaduje miestneho partnera. Avšak aj napriek určitému progresu, ktorý bol v tomto kroku dosiahnutý, stále je pre európske podniky v tomto regióne prístup na trh značne obmedzený. Avšak aj napriek uvedenému majú SAE relatívne liberálny obchodný režim, hoci sú stanovené viaceré obmedzenia a podmienky pre zahraničné investície. Široká stratégia stanovená ministerstvom zahraničných vecí má za cieľ okrem iného podporovať obchodné vzťahy SAE s jeho obchodnými partnermi; zvýšiť podiel zahraničného obchodu na HDP; udržiavať obchodné a investičné záujmy krajiny, ale aj zvýšiť toky zahraničných investícií na svoj trh (Shayah, 2015b).

V súčasnej dobe existuje niekoľko spôsobov vstupu na trh Spojených arabských emirátov (Rödl & Partner, 2018):

- priamy vývoz prostredníctvom zástupcu alebo agenta;
- zriadenie pobočky zahraničnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným;
- podnikanie v zónach voľného obchodu.

Prvou možnosťou tu je vymenovanie obchodného zástupcu alebo autorizovaného predajcu v záujme distribúcie tovarov alebo služieb. Všetky práva a povinnosti obchodných zástupcov sú plne upravené zákonom SAE o obchodných zástupcoch, pretože príslušní distribútori sú občania SAE. Zahraničná spoločnosť vymenuje obchodného zástupcu na distribúciu svojich produktov alebo služieb a zástupca distribuuje tieto produkty výhradne na území špecifikovanom v zmluve. Pri tejto forme vstupu na trh sa vyžaduje povinné zapojenie miestneho partnera a teda túto činnosť môžu vykonávať iba jednotlivci, ktorí sú občanmi SAE, alebo spoločnosti úplne vo vlastníctve občanov SAE.

Druhou z možností je zriadenie pobočky zahraničnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným. Právnym rámcom pre zriadenie týchto foriem spoločností je zákon o obchodných spoločnostiach. Pobočka môže vykonávať obchodné transakcie, potrebuje vlastný kapitál a podlieha prísnej regulácii z hľadiska účtovníctva a auditu. Ministerský výbor kontroluje všetky jej činnosti, na ktoré žiada povolenie. Neexistujú jasne formulované právne predpisy ani všeobecné pravidlá, ktoré by definovali, ktoré činnosti môžu a ktoré činnosti nemôžu pobočky vykonávať, avšak za všeobecné pravidlo možno považovať, že plánované činnosti pobočky musia byť užitočné pre celé územie SAE a nesmú porušovať existujúce právne predpisy. Zahraničné produkty alebo služby môžu byť distribuované v SAE aj prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným (LLC). Partnermi sú pritom občania SAE a minimálna povinná časť miestneho kapitálu je 51 %, na rozdiel od pobočky, v ktorej je zahraničný podnikateľ nezávislý. Hoci zákon stanovuje minimálny podiel na základnom imaní spoločnosti, ktorý musí vlastniť občan Spojených arabských emirátov, vnútorné vzťahy medzi akcionármi sú relatívne liberálne regulované a podliehajú iba povinnému pravidlu zákonov SAE vo vzťahu k určitým aspektom.

Tretou možnosťou je potom podnikanie v zónach voľného obchodu. V SAE existuje veľa voľných zón, ale väčšina z nich sa nachádza v emiráte Dubaj. Každá slobodná zóna je riadená a prevádzkovaná autonómne podľa jej vlastných právomocí. Napríklad Úrad pre slobodné pásmo Jebel Ali (JAFZA) riadi, prevádzkuje a dohliada na fungovanie zóny voľného obchodu Jebel Ali. Okrem právomocí na riadenie a dohľad majú orgány vo voľnom pásme legislatívne povinnosti. To je dôvod, prečo pravidlá a predpisy, ktoré sa vzťahujú na podniky so zahraničným majetkom pôsobiace vo voľných zónach, sa môžu v skutočnosti líšiť v širokom rozsahu. Preto by sa všetky žiadosti relevantné pre obchodné operácie v slobodnom pásme mali predkladať priamo a výhradne orgánu zodpovednému za riadenie a prevádzku danej zóny.

1 Metodika a cieľ práce

Cieľom tohto príspevku je zhodnotiť vývojové tendencie zahraničnoobchodnej výmeny Slovenskej republiky so Spojenými arabskými emirátmi v kontexte časového vývoja, ako aj komoditnej štruktúry zahraničného obchodu. Zdrojom dát bola databáza Štatistického úradu SR zahŕňajúca výsledky zahraničnoobchodnej výmeny SR a SAE, spracovaná vo forme ročeniek zahraničného obchodu za sledované časové obdobie 2009 až 2018, pričom údaje v roku 2018 nie sú úplné. Podľa ŠÚ SR sú hodnoty celkového dovozu a vývozu zostavované, ako hodnoty typu FOB, t. j. zahrňujú transakčnú hodnotu tovaru a hodnotu služieb (napr. doprava, poistenie, prekládka, skladovanie tovaru a pod.) vykonaných na dodanie tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny. Do hodnoty zahraničného obchodu nie sú zahrnuté hodnoty tovaru, ktorý je predmetom dočasných transakcií, a tiež hodnoty tovaru určeného na opravu a po oprave.

Pri písaní príspevku sme vychádzali z odbornej literatúry, ako aj z vedeckých štúdií iných autorov, venujúcich sa tejto problematike. Využívali sme logické metódy, najmä analýzu, syntézu, dedukciu, indukciu, ako aj metódu komparácie.

2 Výsledky a diskusia

Úloha regionálneho, ako aj medzinárodného obchodu ako motora hospodárskeho rastu sa značne zvýšila najmä v krajinách, ktoré dodržiavajú politiku podpory vývozu, čo vedie k zvýšeniu hrubého domáceho produktu a k zlepšeniu výmenných relácií, ktoré na druhej strane reflektujú dosiahnutie prijateľného ekonomického rastu. Zahraničný obchod patrí k najdôležitejším faktorom hospodárskeho rastu v krajinách GCC, najmä v Saudskej Arábii a Spojených arabských emirátoch, ktoré predstavujú hlavných výrobcov a vývozcov ropy v regióne (Sahib & Kari, 2012). Trh Spojených arabských emirátov je súčasťou colnej únie krajín zoskupenia GCC, kde sa reprezentanti krajín dohodli na zjednotení colných taríf na zahraničné dovozy na 5 %. Z danej oblasti sa tak stal jednotný a obrovský trh, ktorý je zaujímavou obchodnou príležitosťou pre krajiny EÚ, vrátane Slovenskej republiky. Krajiny zoskupenia GCC sú štvrtým najväčším exportným cieľom EÚ, čo je, samozrejme, aj dôvodom dlhoročnej snahy o vytvorenie dohody o voľnom obchode medzi EÚ a Radou pre spoluprácu v krajinách Perzského zálivu (GCC). Krajiny EÚ

však v tejto záležitosti narážajú najmä na malú ochotu krajín zoskupenia GCC otvoriť svoj trh.

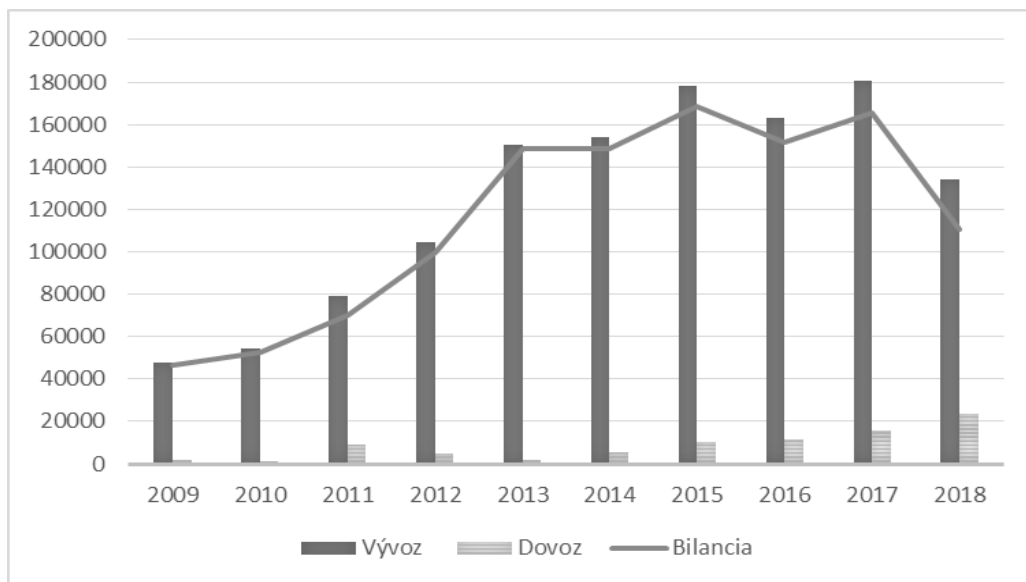
V období posledných rokov však pozorujeme rýchlo rastúci počet obchodných návštev medzi predstaviteľmi Spojených arabských emirátov a predstaviteľmi krajín strednej a východnej Európy, ako aj nárast vzájomného obchodu a investícií medzi týmito krajinami. Pre Spojené arabské emiráty predstavujú krajiny strednej a východnej Európy oblasť s veľkým hospodárskym a investičným potenciálom, ako aj región, ktorý má stabilné, bezpečné a perspektívne obchodné, hospodárske a investičné prostredie z pohľadu budúcej spolupráce (Al Saleh, 2015). Na druhej strane SAE venujú osobitnú pozornosť pritiahnutiu investícií práve tým, že ponúkajú prostredie priaznivé pre miestnych a zahraničných investorov zavedením vhodných legislatívnych a právnych opatrení spolu s vytvorením modernej infraštruktúry. SAE sa považujú za centrum reexportu medzi východom a západom a ich strategická poloha, služby, ako aj výhody logistiky sa stávajú veľmi zaujímavými pre spoločnosti krajín strednej a východnej Európy, ktoré chcú vstúpiť na globálne trhy, predovšetkým na trhy Blízkeho východu, juhovýchodnej Ázie a afrického kontinentu.

Rastúcu perspektívu hospodárskych a investičných vzťahov kopíruje aj bližší pohľad na zahraničnoobchodnú výmenu medzi Slovenskou republikou a SAE. Export Slovenskej republiky do Spojených arabských emirátov už niekoľko rokov výrazne presahuje import. Vývoz v poslednom úplne hodnotenom roku 2017 tu dosiahol 93,0 % podiel na celkovom obrate. Pri pohľade na saldo obchodnej bilancie zahraničného obchodu dosahuje Slovensko stabilne priaznivé výsledky v zahraničnoobchodnej výmene i so SAE. V skúmanom období dochádzalo k neustálemu rastu kladného salda obchodnej bilancie s výnimkou roku 2016, keď bol zaznamenaný menší medziročný pokles v dôsledku zníženia celkového obratu.

Z pohľadu komoditnej štruktúry patria k najvýznamnejším exportným komoditám zo Slovenska do Spojených arabských emirátov cestné vozidlá a príslušenstvo s takmer polovičným podielom na celkovom exporte (48,0 %), ďalej zlato (9,5 %), ostatný nábytok a jeho časti (5,1 %), telefónne súpravy (4,2 %), elektrické transformátory a statické meniče (2,9 %), stroje na automatické spracovanie údajov (2,6 %), klimatizačné jednotky (1,5 %), vojenská výstroj (1,1 %) a pneumatiky (1,1 %). Na druhej strane medzi najviac dovážané tovary zo SAE na Slovensko patria najmä hliník, káble a drôty, polyméry etylénu, textil a odevy (MZV, 2018).

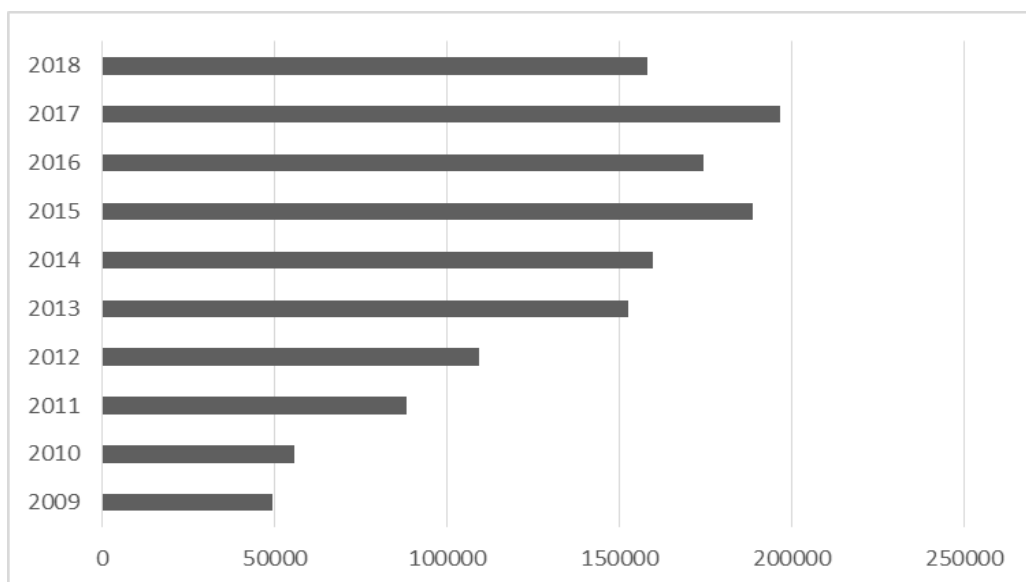
Zo strany slovenských podnikateľských subjektov dosiahli obchodné vzťahy so Spojenými arabskými emirátmi veľmi pozitívne tendencie. Obrat zahraničného obchodu Slovenska so SAE v roku 2017 v porovnaní s rokom 2009 vzrástol o viac ako 290 % a tento nárast predstavuje takmer 147,0 mil. eur. Historicky najvyššiu rekordnú úroveň dosiahol objem celkového obratu v roku 2017 a k najvyššiemu medziročnému zvýšeniu obratu došlo v období rokov 2010 a 2011.

Graf 1 Vývoj zahraničného obchodu s tovarom medzi SR a SAE, (2009 – 2018³, v tis. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR.

Graf 2 Vývoj obratu zahraničného obchodu medzi SR a SAE, (2009 – 2018⁴ v tis. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa údajov Štatistického úradu SR.

³ Údaje za rok 2018 sú dostupné iba za január až november 2018.

⁴ Údaje za rok 2018 dostupné iba za január až november 2018.

Pokiaľ ide o sektorové zloženie obchodu so službami, SAE ako aj ostatné krajiny GCC exportujú hlavne služby v oblasti stavebníctva, finančné a poisťovnícke služby. Vzhľadom na ochotu krajín diverzifikovať zdroje príjmov, relatívna špecializácia krajín GCC na export kapitálovo náročných činností, ktoré sú podporované finančnými službami, nie je prekvapujúca. Je tiež veľmi pravdepodobné, že značný podiel týchto vývozov podnietili projekty v oblasti nehnuteľností, akvizície a investície v iných arabských krajinách a EÚ. Z pohľadu dovozu sú SAE ako aj celý región významným dovozcom prepravných služieb, kde veľkosť podielu dopravných činností na celkovom dovoze služieb pravdepodobne úzko súvisí s dovozom tovaru v regióne (Colombo, 2014).

Z pohľadu obchodných príležitostí existujú najmä vo voľných zónach v emiráte Dubaj významné možnosti na rozšírenie slovenského exportu tovarov a služieb, a to najmä v týchto sektoroch (Business Link UAE, 2018):

- Stavebníctvo/Nehuteľnosti – v nasledujúcich rokoch sa očakáva nárast v danom odvetví o viac ako 6 % ročne. Veľká stavebná činnosť súvisí najmä s potrebou rastúcej občianskej vybavenosti, ako aj s prípravou na medzinárodnú výstavu priemyslu a kultúry Expo 2020 v Dubaji.
- Vodárenský priemysel – tento sektor potrebuje značnú časť investícií, keďže sa odhaduje, že súčasná kapacita vody by v prípade, ak by prestali fungovať prevádzky na odsolovanie, vystačila len na pár dní. Krajina preto podniká opatrenia na výskum a investovanie do technológií na uskladňovanie vody, vrátane obnovy vodných nádrží.
- Maloobchodné prevádzky – maloobchod je ďalšou podnikateľskou oblasťou, ktorá každoročne rastie miernym tempom vďaka rastúcemu počtu obyvateľov, silnej ekonomike a pokračujúcemu prílevu zahraničných návštevníkov.
- Ľudské zdroje/náborové firmy – vzhľadom na veľké rozširovanie a vznik nových podnikateľských subjektov, ktoré hľadajú lukratívne obchodné možnosti, nastáva problém nedostatku pracovných síl. Patria sem aj profesionáli ako lekári, konzultanti a remeselníci. Takže v prípade odborných skúseností a plánu založiť firmu v Dubaji poskytuje jednu z možností aj personálna agentúra s poskytovaním náborových služieb.
- Logistika a doprava - je logické, že s rastom ekonomiky sa bude zvyšovať aj potreba logistiky a dopravy (vrátane skladovania, prepravy tovaru a osôb či balenia).
- Cestovný ruch – SAE patria k najvyhľadávanejším turistickým destináciám na svete. V prípade služieb cestovného ruchu ide v prvom rade o rozšírenie luxusných a butikových hotelov, nákupných stredísk, ako aj možností rezidenčného ubytovania.

Vláda SAE má záujem ponúknuť širšie investičné obzory pre podnikateľov, investorov a podnikateľskú komunitu na nových sľubných trhoch strednej a východnej Európy, vrátane Slovenskej republiky. SAE prejavili záujem o investovanie v mnohých dôležitých odvetviach v krajinách strednej a východnej Európy vrátane logistiky a služieb v oblasti nehnuteľností, cestovného ruchu, hotelov, bankových služieb, poľnohospodárstva či spracovania potravín. Vláda SAE je naklonená vzniku rôznych obchodných a investičných príležitostí pre malé a stredné podniky, ktoré by mohli byť v budúcnosti veľmi efektívne na oboch stranách. Z pohľadu komoditnej štruktúry potrebujú SAE najmä lekárske a farmaceutické výrobky. Z krajín strednej a východnej Európy vidia tiež príležitosť v dovoze potravín a poľnohospodárskych komodít, keďže je im zrejmé, že mnohé

krajiny strednej a východnej Európy vyvážajú poľnohospodárske výrobky a poľnohospodárske odvetvie zohráva významnú úlohu v ich ekonomikách (Al Saleh, 2015).

Záver

Postupné vývojové tendencie v ekonomike Spojených arabských emirátov viedli k pôsobivým mieram rastu a k smerovaniu ekonomiky k trvalo udržateľnému a diverzifikovanému rozvoju. Vláda Spojených arabských emirátov úspešne uskutočnila stratégiu na vytvorenie progresívneho podnikateľského prostredia, čo prispelo k budovaniu medzinárodného postavenia, ako významného centra pre obchod, financie a služby. Spojené arabské emiráty naďalej venujú pozornosť sektoru zahraničného obchodu, ktorý je vnímaný ako základný kameň každej ekonomiky. Krajina presadzuje obchodnú politiku, ktorá je poznačená otvorenosťou a súladom s medzinárodnými trhmi vrátane členských štátov Svetovej obchodnej organizácie. Ekonomická stratégia SAE je zameraná na budovanie pružnej, rozmanitej, konkurencieschopnej a udržateľnej ekonomiky, ktorá využíva skúsenosti získané z dôsledkov globálnej finančnej krízy. Krajina dokázala prekonať dôsledky tejto krízy v rekordne krátkom čase, čo prispelo k rozvoju jej ekonomiky, ako aj k podpore jej postavenia na budúcej globálnej hospodárskej scéne.

V súčasnosti pokračuje veľké úsilie a získanie strategických investícií, aby sa okrem iného ďalej rozvíjali dôležité odvetvia hospodárstva krajiny, ako napríklad infraštruktúra, malé a stredné podniky (MSP), výroba, doprava, obnoviteľná energia, cestovný ruch a vzdelávanie. Súčasná pozornosť sa zameriava na budovanie základov pre budúci vývoj najmä s podporou projektov zameraných na zvýšenie investícií spojených s inováciami, technologickým pokrokom, výskumom a vývojom. Podľa Kalaitzi (2018) empirické výsledky naznačujú existenciu priamej obojsmernej kauzality medzi primárnym dovozom a hospodárskym rastom v krátkodobom horizonte. Podľa týchto výsledkov zvýšenie primárneho dovozu povzbudzuje domáce spoločnosti k inováciám, aby boli konkurencieschopnejšie, rozšírili svoje investície do nových technológií, zlepšili produktivitu a hospodársky rast. Na druhej strane ďalší hospodársky rast vytvára nové potreby, čo vedie k rozšíreniu dovozu. Preto sa prijatie pokrokových technológií v SAE uskutočňuje prostredníctvom investícií do výskumu a vývoja a inovačného úsilia s cieľom konkurovať na zahraničných trhoch.

Spojené arabské emiráty sú významným hospodárskym partnerom nielen Európskej únie, ale aj Slovenskej republiky. Najmä je to emirát Dubaj, ktorý predstavuje dynamický obchodný uzol spájajúci ázijský, africký a európsky kontinent a priťahuje zakladanie spoločností najmä vďaka svojej výhodnej geografickej polohe a investičným podmienkam priaznivým pre podnikanie. Export Slovenskej republiky do Spojených arabských emirátov rástol silne paralelne s hospodárskym rozmachom v krajine a v súčasnosti má Slovensko so Spojenými arabskými emirátmi výrazný obchodný prebytok.

Zoznam bibliografických odkazov

- Al Saleh, A.B.A. (2015). *CEE offers enormous business opportunities*. Dostupné 19 Februára 2019 na <https://emerging-europe.com/interviews/cee-offers-enormous-business-opportunities-for-the-emirates/>
- Antkiewicz, A., & Momani, B. (2009). Pursuing Geopolitical Stability through Interregional Trade: the EU's Motives for Negotiating with the Gulf Cooperation Council. *European Integration*, 31(2), 217-235.
- Business Link UAE. (2018). *5 Serious Business Opportunities to Start in Dubai 2018*. Dostupné 21 Februára 2019 <https://www.businesslinkuae.com/5-serious-business-opportunities-to-start-in-dubai-2018/>
- Colombo, S. (2014). *Bridging the Gulf: EU - GCC Relations at a Crossroads*. Roma: Edizioni Nuova Cultura.
- Fogaš, A. (2013). Vzťahy EÚ s krajinami Blízkeho východu. *Folia Geographica* 21, 55(21), 5-20.
- Hamdan, A.M.M. (2019). Entrepreneurship and Economic Growth: an Emirati Perspective. *The Journal of Developing Areas*, 53(1), 65-78.
- Hamdan, B.S.S. (2016). The Effect of Exports and Imports on Economic Growth in the Arab Countries: A Panel Data Approach. *Journal of Economics Bibliography*, 3(1), 100-107.
- Hashimi, N.A. (2018). *The UAE & The World's Leading Economies, Managing Challenges and Opportunities Amidst Global Change*. Dostupné 12 Februára 2019 na <http://www.economy.gov.ae/EconomicalReportsEn/The%20UAE%20and%20the%20worlds%20leading%20Economies.pdf>
- Kalaitzi, A. S. (2018). The Causal Effects of Trade and Technology Transfer on Human Capital and Economic Growth in the United Arab Emirates. *Sustainability*, 10(5), 1-15.
- Kazzi, H. (2014). GCC states and trade remedies: Between benefits and challenges. *European Law and Politics Journal*, 1(2), 10-27.
- MZV SR (2018). *Ekonomická informácia o teritóriu: Spojené arabské emiráty*. Dostupné 12 Septembra 2018 na <https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Spojen%C3%A9+arabsk%C3%A9+emir%C3%A1ty+-+ekonomick%C3%A9+inform%C3%A1cie+o+terit%C3%B3riu+2018>
- Rödl & Partner (2018). *Investment Guide United Arab Emirates*. Dostupné 20 Februára 2019 na <https://www.roedl.com/en-gb/de/media/publications/investment-guides/documents/investment-guide-united-arab-emirates-roedl-partner.pdf>
- Sahib, A.S.A., & Kari, F. (2012). Analysis of Intensity of Intra-Regional Trade in GCC Countries, 1998-2008. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 3(3), 223-226.
- Shayah, M.H. (2015a). Economic Diversification by Boosting Non-Oil Exports (Case of UAE). *Journal of Economics, Business and Management*, 3(7), 735-738.
- Shayah, M.H. (2015b). Examining Trends of UAE's Exports — Current and Future Perspective. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 6(1), 41-44.

- Schilliro, D. (2013). *Diversification and development of the UAE's economy*. Dostupné 12 Septembra 2018 na <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/47089/>
- ŠÚ SR. (2018). *Ročenky vývoja zahraničného obchodu SR 2009-2016*. Dostupné 20 Septembra 2018 na <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/macroeconomic/trade/>